

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра екології та неоекології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Педагогіка і психологія вищої школи

рівень вищої освіти другий/магістерський
галузь знань 10 Природничі науки
(шифр і назва)
спеціальність 101 "Екологія"
(шифр і назва)
освітньо-професійна програма «Екологія»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)
факультет екологічний

2019/2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою екологічного факультету

“ 29 ” серпня 2019 року, протокол № _14__

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доц., к.геогр.н., Н.Л. Ричак

Програму схвалено на засіданні кафедри екології та неоекології

Протокол від “ 29 ” серпня 2019 року № 18

Завідувачка кафедри екології та неоекології

_____ проф. Медведєв В.В.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією екологічного факультету для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія»

Протокол від “ 29 ” серпня 2019 року № 10

Голова методичної комісії екологічного факультету

_____ Максименко Н.В

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю «Екологія»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія педагогіки вищої школи, принципи, методи навчання, методи організації навчання у вищій школі.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ 1. Дидактика Вищої школи

Розділ 2. Методи навчання та методи організації навчання у вищій школі.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни - забезпечити фундаментальну наукову, професійну та загальнокультурну підготовку, здобуття громадянами освітньо – кваліфікаційного рівня відповідно до їх інтересів та здібностей, удосконалення наукової та професійної діяльності.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

З розділу 1 Дидактика вищої школи

1. Особливості розвитку вищих навчальних закладів України в 20 – на початку 21 століття

2. Система освіти України, її структура.

3. Принципи діяльності освітніх закладів.

4. Філософія як світоглядне значення.

5. Шляхи і засоби гуманізації особливості

6. Психологічні особливості студентського віку. Типологія студентів

7. Особливості діяльності викладача ВНЗ. Професійно- педагогічне спілкування й типологія особливості викладача вищої школи.

8. Предмет та об'єкт дидактики вищої школи

9. Сутність і методологічні засади навчання

10. Мотиви навчання

11. Закони навчання, їх сутність

12. Загальні закономірності навчально – виховного процесу

13. Принципи навчання у вищій школі

З розділу 2 Методи навчання та організації навчання у вищій школі.

14. Типологія і характеристика методів навчання

15. Технологія і техніка підготовки академічної лекції

16. Особливості навчальної роботи студентів і передумови її ефективності

17. Методи організації науково – дослідницької роботи

18. Значення і роль аналізу й оцінювання навчальних досягнень студентів

19. Функції оцінювання навчальних досягнень студентів

20. Завдання національного виховання студентської молоді у ВНЗ

21. Структура виховного процесу

22. Мотиви виховання

23. Принципи виховання

24. Критерії вихованості особливості

25. Принципи управління вищими навчальними закладами

26. Системи управління вищим навчальним закладом

вміти:

З розділу 1

1. Аналізувати стан і тенденції розвитку педагогіки вищої школи, проблеми суспільства у сфері освіти
2. Визначити джерела розвитку педагогічної науки
3. Сформулювати основні вимоги до освіти та її стратегічні завдання
4. Пояснити необхідність освітньої революції
5. Обґрунтувати зв'язок педагогіки з іншими науками, чітко формулювати предмет дослідження педагогіки вищої освіти
6. Аналізувати діяльність основних діячів в галузі освіти в Україні
7. Пояснити у чому виявлявся процес русифікації освітньої сфери в Україні з боку більшовицької влади
8. Назвати складові державних стандартів вищої освіти, галузевих стандартів вищої освіти
9. Назвати головні завдання вищого навчального закладу
10. Пояснити сутність акредитації та ліцензування ВНЗ
11. Дати характеристику структурних підрозділів ВНЗ
12. Назвати повноваження органів громадського самоврядування.
13. Визначити зв'язав психотехніки з педагогічною майстерністю Окреслити функції педагога та студента у навчальному процесі.
14. Пояснити принципову відмінність процесу навчання від процесу наукового пізнання.
15. Дати характеристику основних циклів навчальних дисциплін вищої школи .
16. Визначити сильні та слабкі місця в загально педагогічній підготовці сучасних фахівців

З розділу 2

1. Схарактеризувати історичний аспект розвитку і становлення лекцій
2. Схарактеризувати основні вимоги до методики і техніки проведення лекцій
3. Схарактеризувати компоненти вияву мовної культури лектора
4. Охарактеризувати роль педагога в системі дистанційного навчання
5. Назвати, мотиви, що мають забезпечувати ефективність дистанційного навчання
6. Пояснити демократизм проведення семінарських занять
7. Розкрити дидактичні завдання практичних робіт у вищій школі
8. Охарактеризувати основні методи перевірки й оцінювання знань студента.
9. Розкрити головне завдання виховання особливості та складові , які мають забезпечувати реалізацію цих завдань.
10. Розкрити зміст національного виховання.
11. Пояснити зв'язок між проблемами та мотивами виховання. Пояснити, які потреби та мотиви були провідними на певних етапах вашого становлення як особистості.
12. Розкрити сутність компонентів процесу виховання.
13. Пояснити зв'язок між напрямками та методами виховання.
14. Назвати основні принципи керівництва ВНЗ.
15. Визначити мету створення наглядової ради в національному ВНЗ

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування Показника	Галузь знань (предметна область), напрям, спеціальність, рівень вищої освіти / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань <u>0401 «Природничі науки»</u> (шифр і назва) за напрямом <u>6.04010601</u> <u>«Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування»</u> (шифр і назва спеціальності) спеціальністю 101 <u>«Екологія»</u> Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) <u>магістр</u>	Нормативна	
		Рік підготовки	
		1-й	1-й
Індивідуальне завдання – 0		Семестр	
		1-й	2-й
Загальна кількість годин - год. 120		Лекції	
		32 год.	6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год. самостійної роботи студента – 4,5 год.		Практичні, семінарські	
		16 год.	8 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		72 год.	106 год.
		Індивідуальні завдання:	
	0 год.		
	Вид контролю:		
	іспит	іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

для денної форми навчання –

для заочної форми навчання –

3. Виклад змісту навчальної дисципліни

Розділ 1. Дидактика вищої школи

Тема 1. Місце та роль педагогічної науки в системі соціально- економічного розвитку України. Сучасна вища школа в освітній системі України.

Проблеми сучасного суспільства у сфері освіти. Педагогіка, її місце в системі наук. Стан і тенденції розвитку педагогіки вищої освіти. Історія розвитку вищої школи. Витоки й основні віхи становлення освіти й вищої школи у світі і в Україні. Система освіти України. Її структура. Принципи діяльності освітніх закладів. Характеристика вищої освіти України початку третього тисячоліття.

Тема 2. Гуманістична спрямованість навчально – виховного процесу у вищій школі. Філософія освіти 21 століття.

Гуманізм як визначальний принцип життєдіяльності. Особливості реалізації вимог принципу гуманізму в процесі навчально – виховної діяльності. Характеристика основних філософських концепцій освіти. Філософські засади моделювання системи освіти в 21 столітті. Система освіти України, її структура. Принципи діяльності освітніх закладів. Філософія як світоглядне значення. Шляхи і засоби гуманізації особливості.

Тема 3. Теоретичні засади навчально-виховного процесу у вищій школі. Предмет та об'єкт дидактики вищої школи. Сутність і методологічні засади навчання. Рушійні сили, логіка навчального процесу. Структура процесу оволодіння знаннями, уміннями й навичками, формування компетентності.

Тема 4. Мотиви навчання. Закони навчання, їх сутність. Загальні закономірності навчально – виховного процесу. Типи навчання, їх характеристика. Інтенсифікація навчально-виховного процесу.

Тема 5. Закони закономірності і принципи навчання у вищій школі. Закони навчання, їх сутність. Загальні закономірності навчально-виховного процесу. Принципи навчання у вищій школі.

Тема 6. Психологічні особливості, типологія студентів і студентського колективу. Педагогічна культура викладача вищої школи.

Психологічні особливості студентського віку. Типологія студентів. Діалектика становлення і розвитку студентського колективу: академічної групи, курсу, факультету, ВНЗ.

Особливості діяльності викладача ВНЗ. Професійно – педагогічне спілкування й типологія особливості викладача вищої школи. Сутність, складові та зміст педагогічної культури викладача ВНЗ. Педагогічна техніка, особливості її прояву в діяльності викладача вищої школи.

Тема 7. Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі

Предмет і об'єкт дидактики вищої школи. Сутність і методологічні засади навчання. Мотиви, типи навчання, їх характеристика. Інтенсифікація навчально- виховного процесу.

Закони навчання, їх сутність. Загальні закономірності навчально- виховного процесу. Принципи та спеціалізація навчання у вищій школі. Зміст освіти у вищій школі. Система планування й організація навчально- виховного процесу у ВНЗ.

Тема 8. Форми, види, методи і засоби навчання у вищій школі. Сутність поняття «форми організації навчання». Розвиток і становлення організаційних форм навчання. Типологія і характеристика методів навчання. Дидактичні вимоги до вибору методів навчання.

З розділу 2 Методи навчання та організації навчання у вищій школі.

Тема 9. Лекція у вищій школі. Організація та проведення семінарів, практичних, лабораторних, консультацій і колоквіумів.

Академічна лекція в системі професійної підготовки студентів. Технологія і техніка підготовки академічної лекції. Дидактичні і методичні вимоги до академічної лекції. Психолого- педагогічні вимоги до проведення лекцій у вищій школі. Дидактичні основи семінарських, практичних, лабораторних, індивідуальних та інших форм занять. Види семінарів, вимоги до їх організації та проведення.

Тема 10. Психолого-педагогічні вимоги до проведення лекції у вищій школі. Психолого-педагогічні аспекти, що зумовлюють методику і техніку оптимального лекційного дійства. Стилiстичні особливості мовлення. Правильність мови. Лаконічність мови. Емоційність мовлення.

Тема 11 Організація семінарів, практичних, лабораторних, консультацій і колоквиумів Зв'язок між теоретичною і практичною підготовкою фахівців. Дидактичні завдання для кожного виду практичних занять. Методичні підходи для проведення різних видів практичних занять. Критерії оцінювання роботи на заняттях.

Тема 12. Організація самостійної навчальної роботи студентів. Особливості навчальної роботи студентів і передумови її ефективності. Адаптація студентів до самостійної навчальної роботи. Підготовка до лабораторних, практичних, семінарських занять. Підготовка до контрольних заходів.

Тема 13. Дистанційне навчання в системі освіти. Система аналізу й оцінювання навчальних досягнень студентів.

Соціально- економічні потреби в дистанційній освіті. Історія дистанційного навчання. Сутність та умови ефективності дистанційного навчання. Мотиви і принципи організації дистанційного навчання. Умови ефективності дистанційного навчання.

Тема 14. Система аналізу й оцінювання навчальних досягнень студентів. Значення і роль аналізу й оцінювання навчальних досягнень студентів. Функції оцінювання навчальних досягнень студентів. Принципи, види і методи аналізу й оцінювання навчальних досягнень студентів. Методика проведення контрольних дій у вищій школі.

Тема 15. Організація виховної роботи зі студентами у вищій школі.

Завдання національного виховання студентської молоді у ВНЗ. Структура виховного процесу. Мотиви та принципи виховання. Зміст, напрями, форми і методи виховної роботи зі студентами. Критерії вихованості особистості.

Тема 16. Управління у вищій школі.

Управління вищим навчальним закладом. Структурно-функціональна модель вищого навчального закладу. Принципи управління вищим навчальним закладом. Системи управління вищим навчальним закладом.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	2	1	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1												
Тема 1 Місце та роль педагогічної науки в системі розвитку України.	7,5	2	1			4,5	4,8	0,3	0,5			4
Тема 2 Гуманістична спрямованість нв процесу у вш. Філософія освіти 21 ст.	7,5	2	1			4,5	7,8	0,3	0,5			7
Тема 3 Дидактики вищої школи.	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Тема 4. Мотиви навчання. Закони навчання, їх сутність	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Тема 5. Закони закономірності і принципи навчання у вищій школі	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Тема 6. Психологічні особливості студентів Педагогічна культура викладача вищої школи	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Тема 7. Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Тема 8. Форми, види, методи і засоби навчання у вищій школі	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Разом за розділом 1	60	16	8			36	60	3	4			53
Розділ 2												
Тема 9. Академічна лекція у вш.	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Тема 10. Психолого-педагогічні вимоги до проведення лекції у вищій школі	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7

Тема 11 Організація семінарів, практичних, лабораторних, консультацій і колоквиумів	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Тема 12 Організація самостійної навчальної роботи студентів	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Тема 13 Дистанційне навчання в системі освіти	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Тема 14 Система аналізу й оцінювання навчальних досягнень студентів	7,5	2	1			4,5	7,9	0,4	0,5			7
Тема 15 Організація виховної роботи зі студентами у вищій школі	7,5	2	1			4,5	7,8	0,3	0,5			7
Тема 16 Управління у вищій школі	7,5	2	1			4,5	4,9	0,4	0,5			4
Разом за розділом 2	60	16	8			36	60	3	4			53
Разом	120	32	16			72	60	6	8			106

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Закон України про вищу освіту. Гуманістична спрямованість нв процесу у вш. Філософія освіти 21 ст	
2	Історія дидактики вищої школи	2
3	Педагогічна техніка, особливості її прояву в діяльності викладача вищої школи, ораторське мистецтво. Педагогічна культура викладача вищої школи Місце та роль педагогічної науки в системі розвитку України	2
4	Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі Форми, види, методи і засоби навчання у вищій школі	2
5	Психологічні особливості студентів. Мотиви поведінки студента ВШ. Керування поведінкою.	2
6	Спілкування у вищій школі як система соціально-психологічної взаємодії	2
7	Конфлікт: види і причини виникнення. Вирішення й усунення конфлікту Соціально-психологічних клімат у колективі	2
8	Комунікації у вищій школі – суть, функції, процеси. Комунікативна особистість Дискусія, проблеми і типології фахової дискусії	2
	Разом	16

лабораторні роботи не передбачені навчальним планом

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Місце та роль педагогічної науки в системі розвитку України.	4,5
2	Гуманістична спрямованість нв процесу у вш. Філософія освіти 21 ст.	4,5
3	Дидактики вищої школи.	4,5
4	Мотиви навчання. Закони навчання, їх сутність	4,5
5	Закони закономірності і принципи навчання у вищій школі	4,5
6	Психологічні особливості студентів Педагогічна культура викладача вищої школи	4,5
7	Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі	4,5
8	Форми, види, методи і засоби навчання у вищій школі	4,5
9	Академічна лекція у вш.	4,5
10	Психолого-педагогічні вимоги до проведення лекції у вищій школі	4,5
11	Організація семінарів, практичних, лабораторних, консультацій і колоквиумів	4,5
12	Організація самостійної навчальної роботи студентів	4,5
13	Дистанційне навчання в системі освіти	4,5
14	Система аналізу й оцінювання навчальних досягнень студентів	4,5
15	Організація виховної роботи зі студентами у вищій школі	4,5
16	Управління у вищій школі	4,5
	разом	72

Індивідуальне навчально-дослідне завдання не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання

Лекція - використовується для викладання теоретичного матеріалу. Тематика лекцій визначається програмою дисципліни.

Практичні заняття (семінарські заняття) – використовуються для набуття вмінь, знань, навичок та їх практичного застосування шляхом виконання відповідних сформульованих завдань.

Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу. Зміст самостійної роботи студента визначається навчальною програмою.

Самостійна робота студента забезпечується: підручниками, навчальними посібниками, конспектом лекцій, електронними та іншими навчально-методичними матеріалами.

8. Методи контролю

В процесі освоєння дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи» використовуються наступні методи контролю: поточний протягом семестру; активна участь у семінарських заняттях (обов'язкова), поточний контроль та підсумковий семестровий.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічним працівником у формі усного опитування або письмового контролю на практичних заняттях, семінарах та лекціях. Можливо проведення поточного контролю у формі комп'ютерного тестування.

Підсумковий семестровий контроль (письмовий) з дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання. Допускаються студенти, які виконали (50% - робота на

семінарськихзаняттях) програмунавчання, проводиться в терміни, встановленіграфікомнавчальногопроцесу і в обсязінавчальногоматеріалу, визначеногопрограмоюдисципліни.

9. Розподілбалів (%), якіотримуютьстуденти

Поточний контроль та самостійна робота, %	іспит, %	Сума, %
60	40	100

10. Розподілбалів (%) за розділами, темами, лекційними та практичними заняттями

№ з/п	Назва теми	Практ. і лек. зан., %	Сам робота теми	Сам. роб., %
1	Закон України про вищу освіту. Гуманістична спрямованість в процесу у вш. Філософія освіти 21 ст	3	1-2	4
2	Історія дидактики вищої школи	3	3-4	4
3	Педагогічна техніка, особливості її прояву в діяльності викладача вищої школи, ораторське мистецтво. Педагогічна культура викладача вищої школи Місце та роль педагогічної науки в системі розвитку України	3	5-6	3
4	Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі Форми, види, методи і засоби навчання у вищій школі	3	7-8	3
5	Психологічні особливості студентів. Мотиви поведінки студента ВШ. Керування поведінкою.	3	9-10	33
6	Спілкування у вищій школі як система соціально-психологічної взаємодії	3	11-12	3
7	Конфлікт: види і причини виникнення. Вирішення й усунення конфлікту Соціально-психологічний клімат у колективі	3	13-14	3
8	Комунікації у вищій школі – суть, функції, процеси. Комунікативна особистість Дискусія, проблеми і типологія фахової дискусії	3	15-16	3
	Контрольна робота №1	10		1 - 8
	Разом	60		

12. Шкала оцінювання

Сума балів (%) за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

13. Методичне забезпечення

Базова

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Курс лекцій.- К., 1993.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. Посіб.- К., 2005.- 486с.

Допоміжна

1. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. – К.: Видавничий дім «Іп Юре», 2003. – 416 с.
2. Закон України «Про освіту» 7.07.2014р.
3. Національна доктрина розвитку освіти// Освіта України. – 2002. – 23 квітня.
4. Корсак К. Нові міжнародні стандарти вищої освіти // Науковий світ. – 2002. – С. 14-15.
5. Клименко М. О. Стратегія і її роль у реформуванні вищої освіти в Україні: Навч. посібн. – Рівне: «Овід», 2005. – 210 с.
6. Порівняльна характеристика планів і програм підготовки фахівців екологічного спрямування у вищих навчальних закладах світу / Укладачі: Н. М. Рідей, Ю. С. Кравченко, Н. Б. Кравченко та ін. – К.: Вид. центр НАУ. 2004. – 96 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://www.ukr.univer.kharkov.ua>
2. <http://www.msu.ru>